Kungl Krigsvetenskapsakademiens årsberättelse för 2016

av Björn Anderson

I ÅR ÄR det 220 år sedan Kungl Krigsvetenskapsakademien bildades. Även om akademien inte har gjort något stort av detta har presidiet ändå ansett det viktigt att få perioden efter 200-års jubileet dokumenterad. Av den anledningen har akademien i år gett ut ett supplement till historieverket från 1996 för att redovisa vad som gjorts sedan dess och för att få biografierna för alla nya ledamöter säkrade för framtiden.

När man läser supplementet kan man konstatera att verksamheten sedan 1996 har utvecklats. Från att tidigare varit mycket tillbakablickande och stuprörsformad har den nu i hög grad blivit framåtblickande och tar sig an helheten på ett mer strukturerat sätt. Detta vittnar de akademiomspännande projekten om, vilka tog sin början 2006 med Småstatsprojektet. Det projektet behandlade frågan om vårt lands beroende av hjälp från andra nationer i ett framtida krig, både inom landet och i vårt närområde. Alla projekt sedan dess har varit tvärvetenskapliga och engagerat i stort alla discipliner inom akademien. En tydlig vilja har funnits att vara före såväl politiken som myndigheterna i viktiga frågeställningar, vilket också akademien lyckats relativt väl med. Exempelvis presenterades en Natoutredning året innan den frågan blev politiskt het i vårt land. Nu är akademien mitt inne i projektet KV21 som tar bäring mot nästa försvarsbeslut.

Studerar man i supplementet vilka ledamöter som akademien har kallat respektive invalt sedan 1996 kan man konstatera att akademien genom dess ledamöter kompetensmässigt täcker hela det försvars- och säkerhetspolitiska området, och inte nog med det, ledamöterna utgör också den yttersta eliten inom området. Om verksamheten utvecklats på ett positivt sätt under de tjugo år som gått så är den begränsade rekryteringen akademien haft sedan 2012 mer oroande. Ett årligt intag på två till fyra ledamöter är egentligen alltför lite om dagens bredd och kompetens ska kunna upprätthållas. Att så få nya ledamöter väljs in är dock ett medvetet val från presidiets sida för att hålla nere den totala volymen inom akademien. Trots detta fungerar verksamheten relativt bra, bland annat på grund av en aktiv kärna på 40-talet ledamöter som engagerat medverkar i olika arbeten och att medarbetare ur framför allt Försvarsmakten kan disponeras utanför tjänsten. När det gäller rekryteringen är det därför bara att hålla ut, för efter 2021 är bedömningen att alla avdelningar åter kan få en eller flera nya ledamöter varje år.

Att vara på framkant och försöka påverka/stödja utvecklingen av vårt försvar har sina sidor. Det väcker känslor, ofta mer internt än externt. Anledningen är att flera ledamöter anser att akademien står för åsikter som kan betraktas som kontroversiella och i vissa

Ständige sekreteraren Björn Anderson presenterar supplementet till historieverket. Foto: Cia Liljeton Exray.

fall politiska. Att akademien ska framföra åsikter även i den typen av frågor, det är faktiskt stadgat. Bland annat säger stadgarna att akademien ska bedriva forskning och studier inom det försvars- och säkerhetspolitiska området, likaså att yttranden på utredningar inom samma område ska lämnas. Att avgränsa alla frågor som är av politisk art går naturligtvis inte eftersom allt måste ses i ett sammanhang. Hur skulle det se ut om endast tekniska och operativa prestanda behandlades för en ny ubåt och att allt om dess säkerhetspolitiska betydelse och i vilken kontext systemet fungerar bäst i skulle utelämnas. Självklart varken ska eller kan en gemensam syn för hela akademien tas fram. I stället tillsätter presidiet kompetenta ledamöter eller grupper av ledamöter, vilka får behandla de frågor som kommer upp och som sedan själva får stå för sina förslag när de presenteras. Till detta kan också andra ledamöter såväl i tal som i skrift redovisa sin syn under akademisammankomster och i Handlingar och Tidskrift. Det är viktigt att det är högt i tak i akademien och att olika åsikter bryts mot varandra. Det är inte en akademi, akademien är dess ledamöter.

I akademien pågår forsknings- och studieprojektet KV21, som involverar ledamöter från alla avdelningar. KV21 syftar till att lägga konkreta förslag för hur vårt land bör ta sig an de utmaningar försvars- och säkerhetspolitiken står inför i ett femtonårigt perspektiv. I början av 2018 ska projektet vara slutfört och komma med förslag rörande såväl det militära som det civila försvaret, ”just in time” när den av försvarsministern annonserade försvarsberedningen är i början av sina överväganden om svenskt försvars långsiktiga inriktning.

KV21 analys om det civila försvaret har i år slutförts och i den rapport som ges ut i

Fr vr Bo Waldemarsson, Mikael Odenberg och Björn Anderson under högtidssammankomsten 12 november 2016. Foto: Cia Liljeton Exray.

bokform i början av 2017 sägs att Sverige idag inte kan skydda sin befolkning, vare sig i kris eller i ofred. Projektet har dessutom kommit fram till att samhällets sårbarhet i framtiden kommer att öka eftersom förmågan att hantera konsekvenserna av olika angreppsformer kommer att släpa efter om inget görs. Samhällsapparaten är inte i takt med den tekniska utvecklingen. Av flera rekommendationer i boken kan nämnas ett utvecklat ledningssystem på civil sida och förslag på hur terrorism samt cyber- och påverkansoperationer ska mötas.

Utöver projektet KV21, som varit den dominerande aktiviteten inom akademien i år, har sju akademisammankomster och två extra seminarier genomförts samt fyra nummer av Handlingar och Tidskrift getts ut. Dessa sammankomster och seminarier har bland annat aktualiserat bristen på luftförsvarsförmåga i form av luftvärn, oron inför det amerikanska presidentvalet, hur en modern folkförankring bör se ut, fransk säkerhetspolitik, framtida officersutbildning, hur FN och EU hanterar de problem som finns, hur aktörer i Asien och Mellanöstern agerar, m m.

Glädjande är de samarbeten akademien har med andra organisationer. De är viktiga inte bara av ekonomiska skäl utan också för att de är komplimenterande och utvecklande. I våras hade akademien ett fantastiskt samarbete med Kungl. Vetenskapsakademien, Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien, Kungl. Örlogsmannasällskapet och Kungl. Dramaten i förberedelserna inför och i firandet av H M Konungen som fyllde 70 år. Ett firande som skedde i form av ett seminarium

Akademiens presidium

Styresman	Generaldirektör Mikael Odenberg
Andre styresman	Generalmajor Bo Waldemarsson
Ständig sekreterare	Generalmajor Björn Anderson
Skattmästare	Direktör Sven Christer Nilsson
Ordförande avd I	Överste Jan Mörtberg
Ordförande avd II	Kommendör Bengt Lundgren
Ordförande avd III	Generalmajor Jan Andersson
Ordförande avd IV	Överste Jan-Erik Lövgren
Ordförande avd V	Generaldirektör Marie Hafström
Ordförande avd VI	Ambassadör Mats Bergquist

på Dramatens stora scen. Det blev en mycket lyckad tillställning där vår akademi förutom att stå för projektledarskapet också hade ett antal välrenommerade ledamöter som medverkade. Temat var Östersjön. Ett tema som var välfunnet och som akademierna tillsammans säkert skulle kunna utveckla än mer vid annat tillfälle.

Projektet KV21

Året 2016 har såväl i stort som smått präglats av projektet KV21:s verksamhet. Ett antal studieresor och seminarier har genomförts, vilka i sin tur är dokumenterade i rapporter.

KV21 står för ”Det framtida slagfältet – Krigsvetenskap i det 21.århundradet”. Det är ett tvärvetenskapligt projekt som spänner över alla grenar inom akademien. Sent 2014 påbörjades projektet och dess slutrapport är planerad till början av 2018. Projektet omfattar ett antal delprojekt, vilka är Omvärldsutveckling (1), Framtida civila hot (2), Teknikutveckling (3), Civilt försvar (4), Framtida militära angreppsformer (5) samt Militärt försvar (6).

I början av januari genomförde projektledningen en studieresa till Israel för att lära av hur ett litet land, där kriget är vardag, hanterar olika situationer. Besök gjordes vid Knesset, utrikesdepartementet, försvarsdepartementet, försvarshögkvarteret, en pansarbrigad på Golanhöjderna, en kibbutz på gränsen till Gaza, IT-centret i Ber Sheva samt vid företaget Elbit Systems. Projektet kunde konstatera att mycket i det landet handlar om här och nu och att det finns en del av detta att ta till sig, bland annat hur de skyddar sin civilbefolkning. Imponerande är deras satsning på IT och cyberkrigföring där de har runt 12 000 människor sysselsatta inom försvarssektorn, vilket är ungefär i samma storleksordning som den svenska fältarmén.

Delprojekten har varit i Finland (hösten 2015), Bryssel, London, Paris och USA och besökt såväl företrädare för Nato, EU, regeringskanslier, skolor, säkerhetsorganisationer som enskilda företag. Överlag har de bemötts positivt och erhållit värdefullt underlag för projektet.

Delprojektet 1 har under året analyserat omvärldsförändringar med påverkan på Sveriges säkerhet. Ambitionen är att ge svar på frågan ”Innebär nämnda förändringar att det på längre sikt behövs ett nytt säkerhetskoncept för Sverige, ledande till en annan inriktning och struktur för svenskt försvar – militärt och civilt?”. Vid seminariet ”Globala trender” den 18 februari behandlades två faktorer av synnerlig vikt för omvärldsutvecklingen i ett framtidsperspektiv – klimatfrågan respektive migrationen. Under seminariet framkom det att vårt land behöver ha fungerande vitala livssystem som upprätthåller uppsatta mål för säkerhet. Vitala system är grundplattan som vårt samhälle vilar på och rämnar den rasar

Årets verksamhet

Studieresor

Finland	Besök vid finska UD o Fö samt svenska ambassaden (2015)	Delprojekten 2 o 4
Israel	Besök vid Knesset, MFA, MoD, IDF HQ, Brigad, Kibbutz, IT/Ber Sheva, Elbit Systems	Projektledningen
Bryssel	EU o Nato HQ, svenska representationen	Delprojekten 2 o 4
Paris	Svenska ambassaden, CICDE, IRSEM, ODAS	Delprojektet 1
London	Svenska ambassaden, RUSI, IISS	Delprojektet 1
USA	MIT, Boston Dynamics, Cisco, Google, Naval Postgraduate School	Delprojektet 3

Seminarier

Februari – FHS	Globala trender – två utmaningar för vår säkerhet	Delprojektet 1
April – FHS	Samhällsutvecklingen	Delprojektet 4
Maj – FHS	Teknik för det framtida stridsfältet	Delprojektet 3
Juli – Almedalen	Kärnvapenhot mot Sverige – en realitet!	Delprojektet 1
Juli – Almedalen	Staten skyddar inte medborgarna!	Delprojektet 2 o 4
Juli – Almedalen	Ryssen kommer – hur gör han? – Två scenarier för ett framtida ryskt angrepp mot Sverige	Delprojektet 5
September – FHS	Totalförsvaret – hur skall det utvecklas?	Delprojektet 4
Oktober – FHS	Framtida militära koncept	Delprojektet 6

samhällets fundament. De sociala, funktionella och ekologiska trenderna är överlag negativa, vilket ställer krav på ledarskap och samarbete, inte bara inom Sverige utan också i en internationell kontext.

Seminariet om kärnvapen, som genomfördes i Almedalen, förändrade i stort inte denna bild. Glädjande var den breda uppslutning som var vid seminarierna, bland annat deltog försvarsministern i Almedalen. Delprojektets slutsatser är också en påminnelse om att kravet på deltagande med resurser inte minst ur Försvarsmakten i allomfattande internationella insatser kvarstår, vid sidan om kravet på nationellt förvar och krishantering i vårt närområde.

Delprojektet 3 uppgift är att klarlägga vilka tekniska innovationer som kan förväntas i ett femtonårigt perspektiv. Det underlag som tas fram ska sedan användas i överväganden för hur projektet ser på vårt framtida försvar. Föregående års seminarium ”Morgondagens teknik – hur påverkar den vår förmåga?” följdes den 25 maj upp med seminariet ”Teknik för det framtida stridsfältet”. Det var en fortsättning på det föregående seminariet och huvudfokus låg nu på cyber med en särskild diskussion om rysk förmåga. Vad avser rysk informationskrigföring är den bred till karaktären och innefattar allt från kontroll över media till cyberverksamhet. Internet i Ryssland planeras att bli nationa-

liserat fram till 2020, varvid Kina sannolikt kommer fungera som förebild.

Intressant att konstatera är att överlag har komplicerade system ofta svåröverblickbara svagheter och kan egentligen inte räkna med att förbli oberörda och att fortsätta att fungera i alla situationer. Därför måste dessa system sträva mot resiliens, d v s att kunna fungera och snabbt kunna fortsätta fungera även då delar av systemet blir angripet och skadat. Människan är i detta sammanhang ofta den svagaste länken.

Lika intressant är att automatiserade system bedöms kunna sköta fler militära uppgifter i framtiden, vilket bland annat kan leda till radikalt förändrade förmågor i alla militära miljöer. Utvecklingen av teknik sker parallellt mellan civilt och militärt där USA, Kina, EU och Israel leder utvecklingen. En aktuell utveckling av automatiseringsteknik är s k svärmande system, med många enheter kopplade i nätverk.

Sammantaget var det en informationsspäckad presentation, men ändå mycket nyttig eftersom utvecklingen tydligt går i riktningen mot långräckviddiga vapensystem. En motfråga som hängde i luften och vid detta tillfälle inte blev besvarad var vilka slags system som växer fram som eventuellt kan möta en ökad användning av automatiserade system?

Delprojekten 2 och 4 har under året slutfört sina uppdrag. Ett antal slutsatser har dragits och förslag finns för att utveckla det

Ledamöterna Frank Rosenius och Karlis Neretnieks samtalar med officerare ur 188:e israeliska pansarbrigaden på Golan. Foto: Björn Anderson.

civila försvaret. I den bok som publiceras i början av 2017 kommer hot som terrorism, cyberattacker, påverkansoperationer m fl att analyseras och rekommendationer att ges (se ovan). Samhällets sårbarhet idag kommer att framstå i klar dager och det ser inte bättre ut i den utblick som görs om samhällsutvecklingen. Idag är det civila försvaret obefintligt och i avsaknad av en kompetent ledning. Något stöd till Försvarsmakten kan inte ges och mycket talar för att det militära försvaret i framtiden självt måste svara för viktiga funktioner som kommunikation, transporter och sjukvård. Alla dessa slutsatser har under året seminariebehandlats vid två tillfällen, dels i Almedalen den 6 juli och på Försvarshögskolan den 14 september.

Delprojektet 5 har analyserat vilka militära hot som kan vara relevanta i framtiden. Inte oväntat ser projektet Ryssland som den presumtive angriparen. Någon invasion där Sverige är huvudmålet bedömer man som mindre sannolik. I stället ser man att Sverige kan bli indraget i en konflikt där Baltikum är huvudmålet. Projektets slutrapport ”Hotet”[1] publicerades den 6 juli samtidigt som den behandlades i Almedalen samma dag vid ett seminarium i Försvarspolitisk arena. Publikuppslutningen var god och folk stod långt ut på gatan när studien presenterades. Allmänhetens intresse om Ryssland är stort, även om det för närvarande inte synes finna någon rysk avsikt att angripa vare sig Baltikum eller Sverige, men det går inte att förneka att den militära förmågan finns och Putin har överraskat förr.

Delprojektet 6 har påbörjat sin verksamhet under året efter att ha läst in sig på övriga delprojekt och analyserat sin uppgift. För att pröva sina teorier om hur krigföring för svensk del i ett femton års perspektiv bör utövas om det skulle bli aktuellt har tre militära koncept konstruerats; Defensiv tröskel, Uthålligt motstånd och Proaktiv tröskel. Vid höstsymposiet den 27 oktober fick akademiens ledamöter tillfälle att diskutera koncepten. Efter en stundtals ganska livlig diskussion kan nog projektledningen konstatera att den ligger ganska rätt i sitt val av koncept. Efter att koncepten förfinats kommer de att prövas i operativa spel under våren 2017.

De resultat som KV21 hittills har åstadkommit har under andra halvan av året börjat förmedlas till en bredare publik. Det sker i samarbetsprojektet Försvarsforum som är ett samarrangemang mellan Allmänna försvarsföreningen, Försvarsutbildarna och akademien. Ett antal seminarier har och kommer att genomföras över hela landet vilka kommer att behandla viktiga ämnen och frågeställningar sprungna ur projektet KV21. Vid dessa seminarier står akademien för föreläsarna medan de övriga organisationerna svarar för de praktiska arrangemangen på respektive ort, d v s de svarar för lokaler, moderatorer och inte minst att det finns försvarspolitiker som medverkar i den efterföljande debatten.

Under hösten har Försvarsforum genomfört seminarier i Uddevalla, Sundsvall, Växjö, Stockholm, Malmö och Göteborg. Fler kommer till våren 2017. Även seminarier arrangerade av Folk och Försvar har haft koppling till projektet, bl a ett om kärnvapen i närområdet.

Slutligen är det bara att konstatera att årets program har varit digert och har involverat ett stort antal såväl gästföreläsare som ledamöter. Detta hade inte varit ekonomiskt möjligt utan välvilligt bistånd från Marianne och Marcus Wallenbergs stiftelse.

Akademisammankomster och övriga seminarier

Vid akademisammankomsten den 13 mars var avdelning III sammanhållande. Sam-

Kallade ledamoten Dov Zakheim. Foto: Björn Anderson.

mankomsten inleddes med ett kortare föredrag av brigadgeneralen Gabor Nagy som är flygtaktisk chef, följt av ledamoten Stefan Jönssons inträdesanförande.

Nagy beskrev de senaste förändringarna inom flygstridskrafterna och den satsning som nu sker på flygbasfunktionen i syfte att återta gamla förmågor, däribland spridning inom och mellan baser. Ett annat arbete som pågår är den utveckling som sker mellan Luftfartsverket och den flygtaktiska staben. Även samarbetet mellan de svenska och finska flygvapnen berördes. Auditoriet fick också en god inblick i vad som dagligen sker i luftrummet över Östersjön. Avslutningsvis uttryckte han oro över små, billiga och lättåtkomliga drönare och den potential de kan ha i händerna på en antagonist.

Jönsson som i våras avgick som chef för Luftvärnsregementet och numera är arméattaché i Washington höll ett anförande under rubriken ”Luftvärnet – tillbaka till framtiden”. Efter att i allmänna ordalag klargjort luftvärnets styrka och svagheter gjorde han en tillbakablick och konstaterade att behoven idag är stora och att avsaknaden av luftvärn är uppenbar. Dagens normerande hotbild för luftvärnet är det ryska markrobotsystemet Iksander. Mot det systemet krävs ett nytt luftvärnssystem i Sverige med avsevärt bättre prestanda än dagens. De system som finns på marknaden och är relevanta enligt Jönsson är det amerikanska systemet Patriot och det franska systemet Astar.

Vid akademisammankomsten den 13 april höll ledamoten och generalsekreteraren för Folk och Försvar, Lena Bartholdson sitt inträdesanförande följt av ett föredrag av den kallade ledamoten Dov Zakheim från USA.

Bartholdsons tema var ”När pendeln svänger – förutsättningar för en modern folkförankring”. Hon inledde med en tillba-

kablick och beskrev vad som tidigare innefattats i begreppet folkförankring, bl a att försvarsvilja och förtroende för försvaret bygger på en bred uppslutning kring säkerhets- och försvarspolitiken och att värnplikten både var ett medel och en förutsättning för detta. Efter att beskrivit vad som hänt i försvarspolitiken från slutet av 1990-talet till försvarsbeslutet 2008, då värnplikten blev vilande, konstaterade hon att folkförankring från den tidpunkten måste ske utan värnplikt som bidragande faktor. Med ett militärt försvar som består av en halv procent av befolkningen bedömde hon förutsättningarna för folkförankring som fortsatt begränsade. I en modern tappning måste därför frivilliga försvarsorganisationer och civilsamhället åläggas ett större ansvar, som skola, media och andra organisationer. När en opinionsundersökning visar att 60 % av svenska folket har mycket lågt förtroende för försvarspolitiken visar det, enligt henne, på att folkförankringen idag är mycket låg. I en avslutande reflektion betonade hon vikten av en försvarspolitisk diskussion och debatt samt att ekonomiska resurser måste avdelas till icke-statliga aktörer som bidrar till folkförankring.

Zakheim som tidigare varit vice försvarsminister i Bushadministrationen höll en mycket intressant föreläsning inför presidentvalet i USA och de konsekvenser som han kunde skönja därest Donald Trump skulle bli president. Han slog inledningsvis fast att många amerikaner, liksom många européer, söker radikala förändringar och visar ganska liten lojalitet mot etablerade partier. Bakgrunden till detta är enligt hans mening arbetslöshet, massinvandring och stora påfrestningar på välfärdssystem och offentliga utgifter. Det har lett till att den amerikanska medelklassen och arbetarklassen inte fått någon ökad levnadsstandard eller ekonomiska tillskott sedan recessionen 2008. Att Trump då riktar in sig på illegal invandring av såväl muslimer som folk från México är oroande, likaså hans retorik mot Nato, fri handel och kostnader i statsapparaten. Sammanfattningsvis framhöll Zakheim att det är omöjligt att veta vad Trump kommer att genomföra om han blir

Jean Dufourcq talar till akademien i Sverigesalen på Försvarshögskolan. Foto: Björn Anderson.

vald eftersom hans kampanj bygger mycket på ”skrävel”. Trots att han är republikan såg Zakheim helst att Hillery Clinton blir vald, även om hon har en del brister. Hur det kommer att gå ville han inte sia om, men han ansåg att det finns skäl för att vara bekymrad över hur Amerika kommer att ledas de kommande fem åren. Resultatet är numera känt – USA:s näste president heter Donald Trump.

Akademisammankomsten den 18 maj inleddes med att ledamöterna Mats Bergquist och René Nyberg redogjorde för den rapport som en expertgrupp överlämnat till den finska utrikesministern Timo Soini. Därefter höll den kallade ledamoten Jean Dufourcq från Frankrike ett anförande följt av sedvanlig förhandling om årsredovisningar, inval av ledamöter och val av funktionärer inom akademien.

Bergquist och Nyberg, som ingått i nämnda expertgrupp har, tillsammans med ledamoten Teija Tiilikainen och François Heisbourg från Frankrike, haft uppdraget att titta på ämnet ”Sverige, Finland och Nato”. Eftersom det var frågan om en finsk analys har gruppens sammansättning av vissa setts som anmärkningsvärd, två finländare och två utomstående, varav två är anhängare till Nato och två emot. Gruppens uppgift var att dra slutsatser men avstå från förslag. Trots den känslomässiga utgångspunkten i frågan var dock gruppen överens om det svar man gav. Man har tolkat ryskt agerande och konstaterat att det finsk-svenska samarbetet nått den punkt där alla nästkommande steg nästan är politiska. I samband med detta drar man också slutsatsen att de båda länderna bör agera tillsammans oavsett vilken väg man väljer.

Kallade ledamoten Jean Dufourcq talade om fransk utrikes- och säkerhetspolitik. Han anknöt till det inledande anförandet och sa att det återigen i Frankrike pågår en diskussion om att inte delta i Nato militära del. Han gick därefter över till att prata om vad som skett sedan det kalla krigets slut och konstaterade att vi numera lever i en högst osäker värld, där multinationella företag med enorma ekonomiska resurser och icke-statliga organisationer får allt mer inflytande. Allt detta sker utanför det demokratiska systemet, vilket gör att staten som aktör behöver stärkas. Han ansåg att Frankrike står inför ett antal utmaningar, som demografi, klimat, ekonomi och maktbalans. Slutligen var hans personliga åsikt att Nato är en organisation tillhörande det kalla kriget och som i nuvarande läge inte är relevant.

Ett minnesseminarium hölls den 10 juni över den framlidne styresmannen Bo Huldt. Seminariet anordnades av akademien tillsammans med Försvarshögskolan, vilken

Framlidne förre styresmannen och hedersledamoten Bo Huldt.

var Huldts arbetsplats under många år, och i närvaro av hans döttrar och vännen på senare år, ledamoten Gunhild Beckman.

Ledamoten Mörtberg, som var initiativtagare till seminariet tillsammans med ledamoten Beckman, inledde med sina personliga minnen av Huldt. Han visade på en man som med sitt ständigt goda humör och sitt rika kontaktnät blev en tillgång i den högre militära utbildningens tjänst. Seminariet fortsatte sedan på två täter i form av samtal om för Bo Huldt centrala frågeställningar. Det första handlade om den svenska säkerhetspolitiken efter murens fall och Sovjetunionens upplösning – från kallt krig till krig – lett av Mörtberg själv. Det andra hölls ihop av kallade ledamoten Tomas Ries och handlade om FN och den internationella utvecklingen och huruvida världssamfundet kan hantera de säkerhetspolitiska utmaningarna. Seminariet avslutades med några reflekterande ord av ledamoten Gunilla Herolf.

Den 30 augusti hölls ett extra insatt seminarium om den framtida officersutbildningen. Det ägde rum i Armémuseums hörsal och modererades av ledamoten Lennart Uller. Bakgrunden var den utredning som Försvarsmakten tillsammans med Försvarshögskolan genomfört. Utredare var brigadgeneralen Roland Ekenberg med vicerektorn på Försvarshögskolan, Bengt Axelsson som sekreterare. I panelen återfanns förutom Ekenberg och Axelsson de tidigare rektorerna vid skolan, ledamöterna Claes Tornberg och Karlis Neretnieks samt ledamoten, fil dr Karl Ydén.

Ekenberg inledde seminariet med att trycka på det som han ansåg väsentligast utifrån de två alternativ för högre officersutbildning som utredningen lagt fram. Båda alternativen handlade om en kvalificerad stabsutbildning för kategorien majorer/örlogskaptener i och med ett minskat behov av överstelöjtnanter/kommendörkaptener. Han betonade att utredningen inte var en revision av dagens utbildning vilken anses ha god standard och gott renommé samt att den fortsatt måste ske på professionens villkor. Axelsson lyfte bl a fram att det inte varit frågan om en personalförsörjningsutredning och vikten av att ha militär kompetens på skolan. Tornberg hävdade betydelsen av att officerare behärskar yrkets krav och att utredningen inte tillgodoser de framtida förändringsbehov som kan förutses samt att Försvarsmaktens personalförsörjning är i allvarlig kris. Neretnieks pekade på att utredningen haft för snäva direktiv och tryckte bl a på att yrkets krav måste tillgodoses i utbildningen samt att de dugligaste officerarna måste beredas tjänstgöring på Försvarshögskolan. Ydén i sin tur ifrågasatte bl a kostnaderna för officersutbildningen och gjorde en jämförelse med utbildningen till sjökapten.

Auditoriet som förutom ett antal ledamöter bestod av representanter för Försvarsdepartementet, Försvarsmakten, Försvarshögskolan, Riksrevisionen och fackliga organisationer bjöds avslutningsvis in till diskussion. Sammanfattningsvis kan sägas att något svar på vilket av utredningens alternativ som är att förorda fick man inte. Däremot framkom en bred flora av åtgärder som behöver vidtas för att utveckla officersutbildningen.

Vid akademisammankomsten den 14 september höll ledamoten John Rydqvist sitt inträdesanförande och delprojektet 4 i KV21 ett miniseminarium (det senare se ovan).

Det har sagts att Preussen var en armé med en stat. Det var inte utan att tankarna gick till detta klassiska påstående när man lyssnade till Rydqvists anförande med rubriken ”Strategiska starka och samtidigt sköra: krigföring och krigsförberedelser i Asiens och Mellanösterns regionala stormakter”. I anförandet togs exempel som Pakistan, Kina, Saudiarabien och Syrien upp vilka leds av

maktkonstellationer som militär, familjer och partier vilka är statsbärande och sällan slåss mot andra stater utan mer för sin egen överlevnad. Vårt synsätt att det existerar en stat som har en armé är inte alltid tillämpligt när man försöker förstå konflikter i de regioner det här är frågan om.

Vid akademisammankomsten den 12 oktober höll ledamoten Martin Norsell sitt inträdesanförande och ledamoten Krister Bringéus redogjorde för sin statliga utredning om internationella samarbeten.

Rubrik för Norsells anförande var: ”Att erövra eller erövras: officersprofessionens relation till det akademiska systemet”. Inledningsvis betonade han vikten av att innan man tar sig an ett utbildningssystem måste man bestämma sig för vad man vill åstadkomma, samt vad det får kosta i pengar och i kvalité. Han ansåg att man hittills ägnat sig allt för mycket åt strukturfrågan, bland annat om det akademiska systemets vara eller icke vara. Enligt hans mening bör man ta sig an kvalitets- och innehållsfrågor i stället för att försöka designa i grunden helt nya system, vilka ibland inte ens går att förverkliga på grund av svensk lag och förordning. Officersprofessionen måste erövra sin plats i det akademiska systemet och det kan man bara göra genom att man går på djupet i dessa frågor oavsett om det rör sig om forskning eller utbildning.

Ledamoten Bringéus framhöll inledningsvis att hans utredning ”Säkerhet i ny tid”[2] inte är en Nato-utredning utan en analys av alla samarbeten Sverige har med andra länder och organisationer. På ett pedagogiskt sätt redogjorde han för utredningens resonemang och bakomliggande bevekelsegrunder. Två slutsatser etsade sig fast. Den ena var att han bedömer ett ryskt angrepp på de baltiska staterna som osannolikt i och med att de är medlemmar av Nato. Den andra var att ett svenskt medlemskap i Nato skulle öka säkerheten för vårt land. Efter föredragningen vidtog en längre diskussion som i huvudsak berörde Nato-frågan vilken visar på auditoriets intresse i denna politiskt känsliga fråga. Bland annat uttryckte en av åhörarna att hans utredning av försvarsupplysningsskäl bör få en mycket större spridning än vad som nu är fallet.

Högtidssammankomsten

Årets högtidssammankomst genomfördes traditionsenligt den 12 november i gamla börshuset vid Stortorget. Hedersgäst var försvarsministern, statsrådet Peter Hultqvist. Förutom akademiens ledamöter deltog inbjudna gäster från Oslo Militaere Samfund, systerakademier och anhöriga till avlidna ledamöter. Styresmannens tal var en genomgång av det säkerhetspolitiska läget mot bakgrund av valet av Donald Trump som ny president i USA. Andre styresmannen höll minnestal över avlidna ledamöter och ständige sekreterarens utdrag ur årsberättelsen handlade mycket om de senaste 20 åren av akademiens 220-åriga tillvaro och projektet KV21. Högtidstalare var ledamoten och överbefälhavaren Micael Bydén som samtidigt tog sitt inträde i akademien. I sitt tal uppehöll han sig i huvudsak vid Försvarsmaktens långsiktiga utveckling. Ett tydligt budskap var att dagens resurser är otillräckliga om vårt försvar ska kunna vara krigsavhållande och kunna stå upp mot en allt mer mörkare värld.

Övriga nya ledamöter som tog sitt inträde under sammankomsten var Patrik Gardesten, Ingela Mathiasson och Lars Hedström. Vidare delades belöningar ut, vilka mottogs ur styresmannens hand (se nedan). Livgardets dragonmusikkår musicerade.

Vid middagen på Karlbergs slott framförde statsrådet gästernas tack. I ett i många stycken spirituellt tal tog han bland annat

Akademiens nya ledamöter med sina diplom. Fr v Micael Bydén, Ingela Mathiasson, Patrik Gardesten och Lars Hedström. Foto: Cia Liljeton Exray.

upp behovet av att bygga upp svensk försvarsförmåga vilket är både mödosamt och tar tid och där genvägarna är få vilket kräver en noggrann administration.

Ledamöterna

Akademien har under året kallat en ledamot och valt in fyra ledamöter. Sedan högtidssammankomsten 2015 har elva ledamöter avlidit.

Sir Lawrence Freedman är professor i War Studies och Vice-Principal (Strategy and Development) vid King's College i London. Han är ledamot av Brittiska akademien sedan 1995 och utnämnd till Commander of the Most Excellent Order of the British Empire 1996. Freedman är en av de mest framstående strategerna i sin generation. Han är publicerad i ett stort antal skrifter. Han har utrett Storbritanniens deltagande i Irakkriget 2003, redovisat i rapporten The Iraq Inquiry.

Patrik Gardesten är överste i amfibiekåren. Han är chef för insatssektionen vid insatsledningen i Högkvarteret. Efter genomgången chefsutbildning vid Försvarshögskolan har han studerat och tjänstgjort utomlands samt varit ställföreträdande bataljonchef vid Amf1 och sektionschef vid Sjöstridsskolan.

Micael Bydén är general i flygvapnet och överbefälhavare. Efter genomgången chefsutbildning vid Försvarshögskolan har han varit stabsofficer vid Krigsförbandsledningen, chef för Flygskolan, chef för Helikopterflottiljen samt flygtaktisk chef och flygvapenchef. Han har dessutom varit flygattaché i Washington och stabschef i Afghanistan.

Ingela Mathiasson är brigadgeneral i flygvapnet. Hon är ledningschef för flyg-

förband vid Försvarets materielverk. Efter genomgången chefsutbildning vid Försvarshögskolan har hon tjänstgjort vid MUST, varit lärare vid Försvarshögskolan, sektionschef vid strategiledningen i Högkvarteret, ställföreträdande chef och chef för F 7, samt avdelningschef vid Högkvarterets ledningsstab. Hon har en Master in Business Administration vid Stockholms universitet.

Lars Hedström är chef för Institutet för högre totalförsvarsutbildning vid Försvarshögskolan. Efter brandingenjörsexamen 1979 har han tjänstgjort inom räddningstjänsten, varit stabsofficer vid NATO Headquarters, överdirektör vid Statens räddningsverk och Krisberedskapsmyndigheten samt departementsråd vid Statsrådsberedningen. Han har publicerat sig rörande krishantering, totalförsvar och ledarskap.

Akademien bestod vid slutet av 2016 av 420 ledamöter. Av dessa var fem hedersledamöter och 32 kallade ledamöter. Övriga ledamöter fördelade sig på avdelningarna enligt vidstående tabell.

Avd	Under 70 år	70 år och över	Summa
I	38	44	82
II	25	20	45
III	23	23	46
IV	33	45	78
V	35	49	84
VI	22	26	48
Totalt	**176**	**207**	**383**

Belöningar

Akademien har i år belönat ledamoten och förre överbefälhavaren Bengt Gustafsson, ledamoten Nils-Ove Jansson och lektorn vid Försvarshögskolan, Jacob Westberg.

General Bengt Gustafsson har tilldelats Kungl Krigsvetenskapsakademiens belöningsmedalj i guld, 15.storleken. Han har efter sin tid som överbefälhavare på ett synnerligen framstående sätt bidragit till att analysera och belysa centrala områden inom Sveriges försvar. Hans publikationer visar på

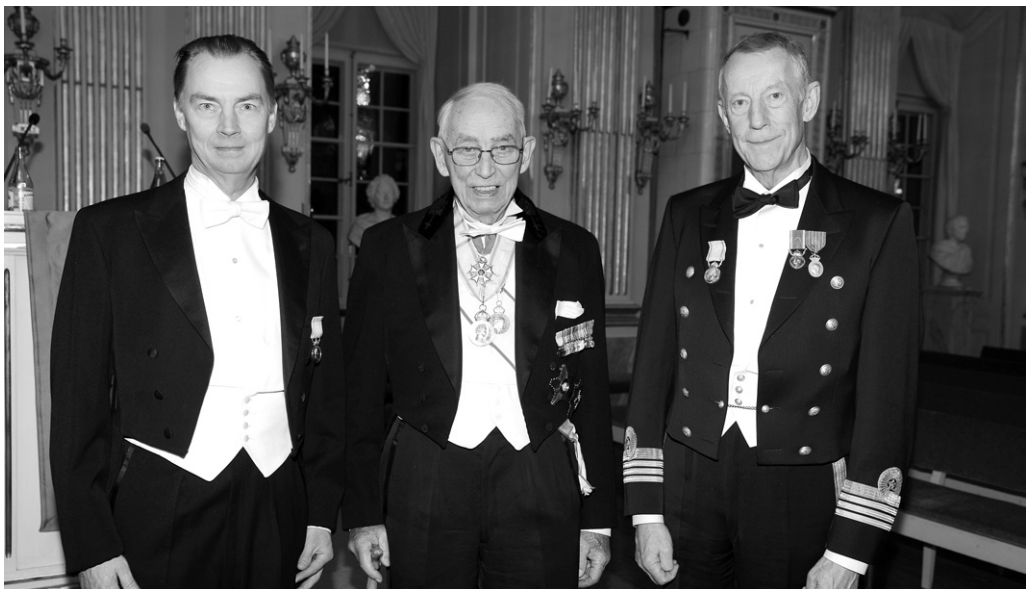

De belönade; fr vr Jacob Westberg, Bengt Gustafsson och Nils-Ove Jansson. Foto: Cia Liljeton Exray.

ett skarpsinnigt nytänkande när det gäller metoder, vilket lett till en avsevärd fördjupning av analysen. Detta har uppnåtts genom ett starkt personligt engagemang och ett stort tankedjup och en imponerande kunskapsbredd. Resultaten har redovisats i ett antal längre publikationer och en lång rad artiklar liksom genom många uppmärksammade framträdanden i olika sammanhang.

Kommendören av 1.graden Nils-Ove Jansson har tilldelats Kungl Krigsvetenskapsakademiens belöningsmedalj i silver 8:e storleken samt 15000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse. Bakgrunden är Janssons beskrivning av faktorerna rörande ubåtskränkningarna under 1980-talet i boken ”Omöjlig ubåt”. Beskrivningen utgör ett värdefullt komplement och en analysmässig fördjupning till övrig litteratur i ämnet. Särskilt förtjänstfullt är den strategisk/politiska helheten och det långa tidsperspektivet som behandlas samt den initierade beskrivningen av marin Spetsnaz som ger en god bild av Sovjetunionens/Rysslands operativa och strategiska koncept.

Fil dr Jacob Westberg har tilldelats Kungl Krigsvetenskapsakademiens belöningsmedalj i silver 8:e storleken samt 15000 kronor ur Lars och Astrid Albergers stiftelse.

Westberg har bedrivit en skicklig och noggrann gärning som forskare inom det säkerhetspolitiska området vid Försvarshögskolan. Westberg har även i flera avseenden bidragit till att höja den akademiska och professionella kvaliteten på undervisningen för svenska officerare. Han har på Försvarshögskolan vid flera tillfällen erövrat utmärkelsen ”Skolans bäste lärare”. Flera av hans skrifter används som lärobok i undervisningen vid de militära utbildningarna, bland annat boken ”Svenska säkerhetsstrategier”.

Författaren är generalmajor och akademiens ständige sekreterare.

Kallad ledamot

Sir Lawrence Freedman	Storbritannien

Valda ledamöter

Överste Patrik Gardesten	Avdelning II
General Micael Bydén	Avdelning III
Brigadgeneral Ingela Mathiasson	Avdelning III
Avdelningschef Lars Hedström	Avdelning V

Avlidna ledamöter (sedan förra högtidssammankomsten)

Viceamiral Bengt Schuback	Avdelning II
Förste arkivarie Lennart Rosell	Avdelning V
Landshövding Sten Wickbom	Avdelning V
Koncernchefen Curt-Steffen Giesecke	Avdelning V
Konteramiral Ola Backman	Avdelning IV
Överste Bertil Johansson	Avdelning I
Generalmajor Carl-Gustaf Ståhl	Avdelning I
Generalmajor Robert Lugn	Avdelning I
Direktör Olof Lund	Avdelning IV
Generallöjtnant Karl Eric Holm	Avdelning I
Kanslichef Alex Rydén	Avdelning V

Noter

1. Populärutgåva av *KKrVA Hotet* finns utlagd på KKrVA hemsida, *http://kkrva.se/wp-content/uploads/2016/07/Popularutgava_KKrVa_Hotet_34_sid.pdf*.
2. SOU 2016:57.